Ч. 69. Львів, середа 17. мая 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Виходить о годині 7. рано.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 1000 М. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей, Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ: Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення" 50 М., в „Надісланім", в „Оповістках" і некрольоґи 75 М. Між новинками і в редакційній части 150 М., на першій стороні 200 М. За дрібні оголошення 15 М від слова: товстим друком подвійно. В неділі і свята 50% дорозче.

Один прим. 40 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Попираймо рідний промисл! Вже вийшли з фабрики і продаються циґаретні тутки

„ОКСАНА"

першої якости. Гол. склад тутук у Союзнім Базарі у Львові, вул. Руська ч. 20. КУРЦІ! Уживайте лише туток українського виробу. КУПЦІ! Продавайте лише тутки марки „ОКСАНА".

ЖАР!?

Львів, 16. мая 1922.

Польський уряд і справа Сх. Галичини.

Польський уряд в дійсности має перший раз нагоду в особі свого міністра закордонних справ виступити на міжнародній арені та перед лицем цілого культурного світа виявити свої наміри в напрямі пацифікації і відбудови східної Европи. До тепер уряд реставрованої Річипосполитої поза ліричноінформативними виступами музичного політика (а не політичного музика) п. Падеревского на мировій конференції в суті річи не мав нагоди представитися ширшому світови. П. Скірмунт, як і й го попередник, мав обмежене поле діяльности, яке містилося в рамцях нецікавої кореспонденції з п. Чічеріном, ще тоді, як йому був заборонений вступ до Европи, і в рамцях послуху французьким політичним керма чичам.

В Ґенуї перший раз представився п. Скірмунт світовій публиці. Не будемо говорити, як випало те представлення в инших справах, а звернемо тільки увагу на справу Сх. Галичини.

Вже 27. вересня 1921 р. повний збір Союза Народів приняв одноголосно таке внесення: „Збір Союза Народів висловлює бажання, щоби Рада Союза Народів звернула увагу головних союзних і заприязнених держав на потребу управильнити в близькій будучности правне становище Східної Галичини". За цим внесенням голосував теж перший делеґат Польщі до Союза Народів п. Ашкенази, подаючи тим самим вид, що польському урядови теж залежить на скорому вирішенню правного становища. Минуло більше, як пів року, а головні союзні й заприязнені держави ані кроком не ступили на шлях вирішення, щоби надати нашій країні правне становище.

Аж регуляція справ европейського Сходу і конечність заключення 10-літнього ґарантійного пакту, щоби дати змогу відтхнути змучений і знуждований Европі після найбільшої війни і найбільшого перевороту, видвигнули справу на порядок дня. П. Скірмунт початково погодився на вирішення східно-галицької справи в Ґенуї. Погодився на це й заступник Франції Барту. Справді найвищий час усунути всі огнища невдоволення, приноровити до цеї країни право про самоозначення народів і їхніх теріторій. П. Скірмунт мабуть потішував себе надією, що порушення східно галицького питання буде чисто формального характеру. Колиж одначе виявилося, що вирішення цеї справи не схилюється в напрямі польських посягань, тоді п. Скірмунт почав висувати всякі формальности.

Ще до хвилі, коли в Ґенуї Л. Джордж з питомою йому рішучістю і почуттям конечности радив не лишити неполадненими справ, які моглиб знівечити европейський мир, в польській пресі піднесено крик, вказуючи, що цю справу можна тільки тоді ставити на порядок дня, коли будуть корисні для Польщі вигляди на її вирішення. Ту саму думку піднесено і в політичній комісії польського сойму, зазначуючи, що Ґенуа не є покликаною займатися цею справою, бо вона належить до компетенції Найвищої Ради. Цікаве явище! Найвища Рада є еманацією Мирової Конференції в Парижі. В Ґенуї зібралася поширена мирова конференція з означеним завданням ліквідації всіх конфліктів. В ній беруть участь не тільки члени парижської мирової конференції, а тим самим і Найвищої Ради, але й такі члени европейського контингенту, які не були учасниками Мирової Конференції в 1919 р. — як Польща, Румунія і и. Тоді вирішувано всякі справи світового розміру без участи Польщі, а сьогодня бажається вирішувати їх з участю польської республики. І з того витворюється чудернацький дивогляд. Польський дипльомат воліє не брати участи у вирішенню, бо не належить до Найвищої Ради, щоби, тільки проволічи справу, щоби відсунути її негайне вирішення. Тому висувається тепер всю формалістику та погрожується опущенням Ґенуї. Чи цього злякається Льойд Джордж?

А справа Сх. Галичини не терпить ніякої проволоки. Населення краю, так тяжко знищеного великою війною і її продовженнями та иншими воєнними й повоєнними наслідками, з трудом продовжуючи свою вегетацію серед ненормальних умовин, тужить за спокійною працею, за творчою роботою, за відбудовою знищених вартостей, за економічним, культурним і політичним розвитком.

Українське населення Сх. Галичини не бажає від ґенуенської конференції нічого, як тільки справедливости на основі голошених державами антанти кличів, на основі великого права нашого століття, Права Нації.

Присилайте партійний податок на вкл. кн. ч. 5.000 „Краєвого Союза Кредитового" у Львові, Ринок 10.

Границі Східної Европи.

Під сим написом помістив урядовий орґан італ. правительства „Il Giornale d' Italia" з дня 6. ц. м. ось яку статтю:

Льойд Джордж хоче відбудувати світ або бодай Европу. Йому не досить сімох днів і навіть тижнів, але він не спішиться, а з другого боку сонце остаточно постановило показатися знов на сьому побережжі та розвеселити побут голов урядів, які тут зійшлися. Отже будьмо готові провести цілий май у Ґенуї. Льойд Джордж хоче заключити мир з Росією, хоче поладнати справи з Німеччиною, але не досить того: він хоче також дати границі східній Европі, без яких можуть вибухнути конфлікти з хвилі на хвилю. Англійський президент міністрів сказав кілька днів тому: „Східна Европа від Балтійського до Чорного Моря не має границь". Сей вислів був може занадто загальний тому, що балтійські держави, Фінляндія, Естонія й Лотва влаштували власні границі. Лишається до вирішення границя між Литвою й Польщею, а там є дразливе питання Вильна, промислового й великого міста, якого Литовці домагаються для себе і яке здобули Поляки. Зате границя між Польщею й Росією управильнена (?). Лишається отвертий спір між Польщею й Східною Галичиною, що находиться під польською обсадою та жадає власної свободи. Тут річ іде про незвичайно важну країну, в котрій багато нафти, яка сьогодня, здається, опановує світову політику, на скільки вона відноситься до впорядкування Східної Европи. Вкінці ще одна дуже гостра межиусобиця між Румунією та Росією через Бесарабію, котру заняли Румуни, а Москалі домагаються її звороту. Це все дуже складні проблєми і Льойд Джордж хотів би, щоб їх вирішити ще перед договором, яким усі европейські держави зобовязалисяб не нападати на себе. Англійський президент міністрів думає справді, що неможливо проголосити перемиря, коли границі неуправильнені. Як можна буде приневолити народи підписати святочне зобовязання не нападати на власного сусіда, коли територіяльні питання не вирішені? Се булоб те саме, що признати окупантам слушність, розвязуючи фактично як не правно територіяльні питання в їх користь. Ось чому Льойд Джордж хоче, щоби в Ґенуї і про се говорити. Коли польський президент міністрів Скірмунт замітив, що про територіяльні питання можнаб не говорити тепер, заявив англійський президент міністрів іронічно: „Отже Польщі не спішиться мати власні границі".

Тут мається враження, що Л. Джордж поставить на своїм і вже розпочалася праця експертів, щоби проготовити розвязку тих проблємів. Сим Поляки й Румуни дуже хвилюються. Та все таки треба раз рішитися вийти з провізоричного положення.

Східна Европа не мала системи договорів, які затвердилиб її новий устрій по війні. Одинокі договори се ті, які заключили балтійські дер

Пр. 138|22. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Громадський Вістник" ч. 64. з дня 11. мая 1922. в артикулі під наголовком „Преса" а іменно: а) писарський знак уміщений в 15 віршу першої шпальти третої сторони, б) уступ між словами „термінольоґією" і „то все таки", в) уступ від слів „а властиво" аж до „Ірляндії", г) в анонсах (стор. 8) в шпальт 2 ій в оферті спродажі каменищі уступ між словами „ґаз, електрика" і „а зголошення до" містить в собі єство ad а) б) в) злочину з § 65а) з. к. ad г) проступку з § 305 з. к. узнав доконану в дни 10. мая 1922 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к., заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862. Д. п. д. № 6. ex 1863 а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мкп. — Львів, дня 12. мая 192

(Підпис нечиткий)

жави з Росією і се вже творить добрий крок наперед, але остали отвертими питання, на які я натякнув.

Льойд Джордж думає, що з Генуї мусить вийти остаточна карта Европи, не тільки ґеографічна, але так сказатиб статутова і він грозить, що осадовиться в віллі Альбертіс на дальші чотири тижні, значить на час, якого треба до виконання його широкого пляну.

Едестель, міністер фінансів і президент естонської делеґації, і Маєрович, президент латиського парляменту, запросили найголовнійших журналістів світової преси, щоби зясувати їм погляди тих двох балтійських держав на ситуацію. Перед запросинами було нам можливо зясувати в розмовах з естонськими і латиськими особами ось які точки: 1) балтійські держави бажають остаточного миру з Росією; 2) вони думають, що розвал сучасного режіму Росії викликав би ще гіршу анархію. Тому треба порозумітися з московським правительством.

На сі важні заяви сих двох державників уважав я відповідним відповісти в імени італійської преси ось якими увагами:

„Балтійські держави мають право забрати слово в питанню миру з Росією. Вони дійсно боролися й терпіли, щоби поставити мур між европейською культурою та большевизмом і зробили цінну прислугу цілому заходови тим, що спинили похід московської зарази. Балтійські держави перейшли страшні хвилини, вони уміли боронити свою незалежність і свою свободу: отже вони є, так сказатиб, експертами по російськім питанню і їх думку мусить ціла Европа дуже цінити. Вони нам кажуть, що треба заключити мир з большевицькою Росією, що треба заключити договір не нападати на себе й перевести розброєння. Сей їх погляд не може не заохотити культурної та демократичної Европи виконати завдання міжнароднього замирення. Се вони боролися проти большевиків в обороні святої батьківської землі. Тепер вони кажуть нам, що треба поважними зусиллями замирити остаточно Східну Европу. Їх голос не може лишитися без вислухання".

Балтійські держави займають становище в користь тези Льойда Джорджа і проти тези Поанкаре: вони хочуть, аби Европа погодилася з Росією. Між тими державами мусимо згадати також Польщу, котра вправді не має охоти розвязати територіяльні питання з Литвою і зі Сх. Галичиною, але й вона змагає до остаточного миру з Росією. Поляки знають, що коли доведеться російських большевиків до розпуки, то вони пробуватимуть виконати якийсь удар. Вони мають велику армію, правда, зле виряджену, але численну, з богатьома старшинами старого режіму, що перейшли на службу до большевиків, як н. пр. Брусілов. З тою армією могли би большевики зробити наступ на Польщу, або на Румунію. Ось чому Поляки й Румуни заступають у малій антанті угодові змагання.

Польща йде за Францією, але тільки до якоїсь точки. Вона хотілаб закінчити період небезпек і авантур та перевести розброєння тому, що становище її фінансів катастрофальне й надмірні зброєння доводять її до банкроцтва. Також Румунія потерпає: окружена зі всіх боків ворогами (Москалями, Мадярами, Болгарами) вона хоче спокою, що дав би їй змогу впорядкувати великі набуті области. Вона боїться за Бесарабію, на яку Москалі робили на ґенуенській конференції ріжні натяки й хотіла би зліквідувати отвертий спір з Росією. Братіяну, шеф румунського правительства, визначний державник і великий патріот, хоче забезпечити свому краєви після великих переживань трівалий мир.

Справа Східної Галичини.

Меморіял Української Національної Ради.

„Львовске Новіни Понедзялкове" (110) доносять:

„Віденська преса подає подробиці меморіялу, предложеного в Ґенуї українською делеґацією в справі Східної Галичини. Меморіял підписали: Кость Левицький — як голова делеґації, Е. Петрушевич — як президент Української Національної Ради і Е. Брайтер — як заступник польських меншостей у Східній Галичині.

„Домагаючись створення незалежн ї української держави меморіял виводить, що Поляки, маючи уповажнення тільки провізоричного обсадження Східної Галичини, пробували при помочи військової окупації ввести там також польське державне горожанство, а польську адміністрацію і побір податків фактично там перевели. Крім того назвали Поляки Східну Галичину безправно Малопольщею.

„З меморіялу виходить, що при евентуальній дискусії на тему границь українська делеґація заявиться проти т. зв. лінії Керзона, а буде домагатися приключення до У. Н. Р. цілої Східної Галичини аж по Сян."

Протест проти чеського становища в справі Східної Галичини.

„Н. Фр. Прессе" з 14. ц. м. подає таку телеґраму з Праги з дня 13. ц. м.:

„Представник західно української республики в Празі др Евген Левицький предложив президентови Масарикови письменний протест проти становища чесько словацької делеґації в Ґенуї в справі Східної Галичини."

Українська делеґація у премієра Канади

Вінніпеґський „Український Голос" доносить з Отави:

„Дня 11. квітня у премієрамі міністрів п. Мекензі Кінґа була делеґація від Українського Союза у Східній Канаді з домаганням независимости для Східної Галичини, яка тепер є під владою Польщі. Делеґація складалася з А. Т. Кобзея, о. В. Гігейчука і п. Любинського з Отави.

„Делеґація обговорила з премєром положення Галичини і предложила петицію. Делеґати домагалися передовсім, щоби правительство завізвало канадійських делеґатів на конференції в Ґенуї, аби вони там настали на право до свободи, независимости і самоозначення цілої української території так у бувшій Австро Угорщині, як і у Росії, аби від тепер ніяка військова сила, ані нація чи ґрупа нації не сміла рішати про долю народів, над якими не має права панувати, крім права сили.

„Премєр Кінґ обіцяв звернути канадійським делеґатам в Ґенуї увагу на поставлені домагання".

Скірмунт протиставиться.

З Ґенуї доносять до „Н. Фр. Пр.": „Кружляють поголоски, що Скірмунт одержав від свого уряду строге припоручення, протиставитися кождому порушенню Сх. Галицького питання. В тім напрямі буде його підпирати також Фрація. Коли би Л. Джордж перепер свій плян, нехай тоді конференція займеться узглядненням бажань Сх. Галичини що до адміністраційної автономії (?). Польща має годитися признати таку автономію, головно коли вона буде обмежена на поодинокі повіти Сх. Галичини, буде одначе опиратися плянови створення сойму у Львові.

Інформації „Хвіля".

„Хвіля Понедзялкова" (ч. 12) доносить з Варшави: „Остання анґлійська формулка в справі пакту неаґресії, подана пресі, йде в тім напрямі, що політична підкомісія не буде обговорювати справи східних границь Польщі, до усталення яких не є компетентна, але займеться тільки політичним положенням спірних областей в території їх провізоричного заряду.

„Курєр Поранни" завважує, що „в цій формулі можуть міститися всі замахи на польську владу у Східній Галичині та змагання до захитання становища Польщі у Виленщині."

Справа Східної Галичини належить до компетенції Найвищої Ради.

„Матен" пише: „Справа Східної Галичини належить до компетенції Найвищої Ради, яка має опрацювати оконечний статут для того краю". (Пат).

Справа Східної Галичини не буде вирішена в Ґенуї?

ПАТ доносить з Ґенуї: В. К. Б.: „Полагодження справи Східної Галичини і Віленщини вилучено з програми праць ґенуенської конференції".

Східно-галицька нафта.

„Хвіля" доносить з Варшави: „Казимир Еренберґ телеґрафує з Ґенуї, що нафтові трести працюють над влученням східно галицької нафти до комплексу російського (?) монополю. В тій цілі потребують вони міжнародного заряду Східної Галичини. Окруження Льойда Джорджа висуває тут засаду національностей.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 38.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Конференція в Ґенуї.

Склад політичної підкомісії і комісії

З уваги на те, що східно галицьку справу передано політичній підкомісії конференції в Ґенуї, варто познайомити наше громадянство про склад і компетенції цеї підкомісії. До неї належуть: 1) представники великих держав антанти: Льойд Джордж (Анґлія), Барту (Франція), Сканцер (Італія), Джаспар (Бельгія), Іші (Японія), дальше: 2) Чічерін (Росія), Ратенау (Німеччина), 3) представники невтральних дер-

ИОГАН ГОТЛІБ ФІХТЕ

53)

Промови до німецького народу.

Переклав М. ЄВШАН.

(Продовження.)

Признаймо навіть, що вони самі в собі не зовсім дійшли до свідомости, що вони на словах помилялися в означуванню того найшляхотнійшого, що було в них, а устами чинили кривду для свого ума; признаймо радо, що їх символ віри не був виключним та одиноким засобом, аби стати по той бік гробу учасником неба: то все таки се є вічною правдою, що більше неба по сей бік гробу, більше відважного та веселою погляду від землі в гору і свобіднійший відрух духа проявився завдяки їх посвяті в цілім життю потомности, а овочів їх трудів аж по сей день уживають потомки їх ворогів так само, як ми, їх потомки.

В тій вірі наші найстарші спільні предки, первісний нарід нового образовання, Германцями названі черев Римлян Німці відважно поставилися супроти наступаючої світової влади Римлян. Чиж не бачили вони перед очима вищого розцвіту римських провінцій коло себе, більше роскішного життя по тих провінціях, а при тім законів, судейських лав і подостатком вяваних різок з топорами?

Чи Римляни не були досить охочими зробити їх учасниками всіх тих благ? Чиж не бачили вони на деяких своїх власних князях, які дали себе лише переконати, що війна з такими доброчинцями людства є ребелією, доказів тої славної лагідности Римлян, які податливих украшували королівськими титулами та римськими опасками жерців, назначували вождами в своїм війську і давали їм, після того, як власні земляки їх проганяли, пристанови ще в своїх кольоніяльних городах? Чи вони не мали ніякого розуміння для вищости римської освіти, наприклад для кращої організації їх військ, в яких учитися воєнного ремесла, не відмовився навіть такий Арміній? Зовсім не можна звалити на них незнання або неувагу для того всього. Їх потомки присвоювали собі навіть, як тільки могли се робити без утрати своєї свободи, освіту Римлян, о скільки се було можливим без затрачення своїх властивостей. За шож вони боролися протягом кількох поколінь в крівавих, все з тою самою силою відновлюваних боях? Один римський письменник вкладає в уста їх провідників такі слова: „Хибаж їм лишається, що инше як або оборонити свою свободу, або умерти, заки стануть рабами?" Свободою було для них те, що вони власне остали Німцями, і могли далі рішати свої справи самостійно та по давному згідно з власним духом, а також згідно з тим духом поступати в своїм розвою наперед, і ту свою самостійність полишати в спадщині своїм потомкам; рабством були для них всі ті благодати, якими дарили їх Римляни, бо з ними вони мусіли стати чимсь инщим, як Німцями, мусіли стати напів Римлянами. І вони уважали за зрозуміле само собою, що кождий радше умре, як стане Римлянином, і що правдивий Німець може хотіти жити лише тому, аби бути власне і остати Німцем і виобразувати свої діти також на Німців.

Вони всі не умерли, вони не зазнали рабства, вони полишили своїм дітям свободу. Їх твердому опорови завдячує цілий новий світ, що є таким, яким є. Коли би Римлянам було удалося і їх взяти під ярмо, і як се Римлянин скрізь робив, винищити їх як націю, то весь дальший розвій людства був би пішов в иншім, і не можна вірити, аби в кращім напрямі. Їм завдячуємо ми, найблизчі спадкоємці їх землі, їх мови, та їх характеру, що ми ще Німцями, що несе нас ще струя первісного та самостійного життя; їм завдячуємо все, чим ми від того часу були як нація, їм, о скільки тепер ми не дійшли до кінця і остання кропля крови по них не висохла в наших жилах, їм будемо завдячувати все, чим ми ще далі будемо. Їм завдячують своє істнування навіть всі инші племена, наші по них брати, що стали нам тепер чужими; коли вони покорили вічний Рим, не було ще ні одного з тих народів; тоді виборено рівночасно і для них можливість їх будучого розвою.

Вони і всі инші у всесвітній історії, що були їх думки, побороли, бо одушевляла їх вічність, і таким чином те одушевлення все і в конечністю стає побідником над тим, хто не має одушевлення.

(Продовження буде.)

жав: Мотта (Швайцарія), Брантінґ (Швеція) і вкінци 4) від малої антанти: Братіяну (Румунія) та Польщі Скірмунт. Ця політична підкомісія, в якій президіює Шанцер, займається підготовчою роботою тих справ, які їй приділює пленум конференції; яких небудь вирішеньця підкомісія не має права виносити.

Підготований політичною підкомісією проєкт йде відтак під наради політичної комісії, якій проводить Факта і в котрої склад входять чотири представники великих держав антанти, а саме: Льойд Джордж (Англія), Факта (Італія), Барту (Франція), Іші (Японія), дальше Вірт (Німеччина) і Чічерін (Росія). Ся комісія має вже права вирішувати всі справи, передані їй підкомісією. Вона предкладає опісля свої рішення повній конференції до апробати.

Сканцер домагається навязання взаємин з Росією.

На засіданню політичної підкомісії дня 13. ц. м. заявив Сканцер, що російська відповідь не є вдоволяюча, однак дуже важною річю є, щоби не перериванo праці конференції. Не тільки італійський уряд але також народ, домагається навязання взаємин з Росією. Сканцер промавляв за ґваранційним укладом та за підписанням його в інтересі мирного розвитку Европи.

Комісію експертів уважає Сканцер як дуже цінну нагоду, вийти з дотеперішних трудностей. Домагався також допущення Москалів до цеї комісії. Відтак промовляв Братіяну, котрий предложив проєкт, щоби поручити урядам випрацювання програми і визначити реченець, коли запросити Москалів до участи в комісії. Вкінці пропонував Братіяну, щоби Барту і Льойд Джордж порозумілися на приватній конференції, що до виходу з теперішньої ситуації. Факта поставив пропозицію, щоби засідання відложити до понеділка і в сей спосіб дістати час потрібний для узгіднення поглядів. Барту заявився проти проволікання засідання до понеділка і годився тільки на перерву до 5 год. по пол. Розвязки не можна відкладати. Впрочім між ним і Льойд Джорджом, заходить ріжниця поглядів і в разі дальшої дискусії могла би вдатися в справу публична опінія, а атмосфера є й так дуже тяжка.

Проєкти нової конференції.

„Матен“ доносить, що мала антанта і Франція були би готові взяти участь в конференції знавців, коли би конференція ограничилася тільки до управильнення господарських і фінансових взаємин з Росією Конференція відбулася би в Штокгольмі, Ризі або у Відни, тому, що Прага як центр протибольшевицької російської агітації не входить в рахунок. Експерти утворили би три комісії, одну для квестії російських довгів, другу для квестії кредитів, а трету для приватної власности. Перед скликанням цеї конференції належало би усталити границі Східної Галичини і Бесарабії. Справа Східної Галичини належить до компетенції Найвисшої Ради, яка має опрацювати остаточний статут для цего краю. Що до справ границь Бесарабії, то Букарешт і Москва можуть ту справу полагодити самі між собою дорогою переговорів. В мировім договорі, мусіла би Росія заґварантувати респектовання границь своїх сусідів, аж до часу полагодження всіх територіяльних і господарських квестій дорогою загального порозуміння.

Тягнуть Америку.

Бюро Аваса доносить з Ґенуї: Ґенуенську конференцію можна в суті річи уважати як скінчену. Льойд Джордж заявив дня 13. ц. м. що праці конференції скінчаться у вівторок, о скільки наступить морозуміння що до покликання комісії знавців для російської справи. Ініціятиву Барту, притягнути Америку до праці в цій комісії, принято з признанням. В звязку з тим зроблено американському урядови відповідне предложення. На окремій конференції між Льойдом Джорджом і Барту узгіднено що до комісії знавців, такі засадничі точки: 1) Знавців іменує не конференція а уряди держав. 2) Комісія не повинна допустити Москалів до участи в перших працях конференції. 3) Комісія буде могла предкладати тільки проєкти і пропозиції, в ніякому разі звязувати уряди своїми рішеннями.

Америка годиться?

Як доносять з американських кругів, Америка згодиться взяти участь в відбудові Росії і в працях окремої комісії знавців.

„Status quo“ в справі границь.

На нарадах політичної підкомісії рішено взяти як підставу для ґаранційного мирового договору між Росією і державами Европи в справі границь, засаду „status quo“. Аж до утворення комісії експертів не можуть поодинокі держави заключувати ніяких договорів з Росією. Відложено також справу визнання сов. республики „de iure“.

Л. Джордж остає.

Льойд Джордж заявив нині, що зістане правдоподібно ще через слідуючий тиждень в Ґенуї. В кругах англійської делеґації панує вдоволення з висліду нарад конференції. В цих кругах заявляють, що вправді програму з Кан не переведено в Ґенуї, але все таки осягнено на дорозі реалізації програми, великий успіх.

Закінчення конференції.

В Ґенуї сподіються, що святочне закінчення конференції відбудеться у вівторок. Конференція між Л. Джорджом тревала також через цілу неділю. Вчера о год. 11·30 перед пол. відбулося чергове засідання політичної підкомісії.

Сканцер про компетенцію політичної підкомісії.

У вчерашньому звідомленню „ПАТ а“ про розмову Сканцера з представниками преси пропущено чомусь місце, де говориться про розмову Сканцера з представником польської преси. Про цю розмову довідуємося з „Н. Фр. Прессе“:

„Один Поляк запитав, чи постанови політичної підкомісії дотично дорученої її під дискусію справи Сх. Галичини матимуть дефінітивний характер.

Сканцер відповів, що підкомісія не може в ніякому випадку виносити дефінітивні постанови. Її матеріял буде переданий на пленум, якому прислугує право рішення. На питання: „Чи в той спосіб зникає Найвисша Рада“? — Сканцер не відповів.

Справа гаської комісії і пленарне засідання.

Ухвали держав, які вишлють нову ноту до большевиків в справі гаської комісії, має затвердити політична комісія на сьогодняшнім (15. V.) засіданню. Щойно опісля закомунікується зміст ухвал большевицькій делеґації. Пленарне засідання конференції, о скільки не помішають плянів большевики, відбудеться мабуть у вівторок.

Хто буде запрошувати?

В проєктованій комісії знавців що радитиме в Газі, Франція і Бельгія, які не підписали меморіялу до Росії, будуть брати участь як держави запрошені, а не запрошуючі. До ґрупи держав запрошених належатимуть також Зєдинені Держави.

Протест Чічеріна.

По півночі з кругів большевицької делеґації розійшлася вістка, що Чічерін вислав до Сканцера листа, в якому він протестує проти недопущення представників совітів до гаської комісії. Протест торкається ухвал, які політична комісія щойно має затвердити.

Голоси польської преси про справу Східної Галичини в Ґенуї.

Одним миром мазані.

„Дзєннік Людови“ з д. 14. ц. м. пише: „На перекір всяким запевненням, що в Ґенуї не будуть порушувані політичні справи, а навіть бороненося перед політикою, як довго висували її Німці і большевики, бо тільки проблєми господарського характеру мали бути мнимо предметом нарад. Міжтим поруч инших справ нечайно Вильно і Східна Галичина виросли на міру міжна-

Е. ФЕДОРОВИЧ-МАЛИЦЬКА.

III. Виставка картин Олекси Новаківського.

Отворена 12. мая ц. р. III. виставка картин Олекси Новаківського, дає нам спромогу познайомитись з індівідуальністю цього майстра краски ще основніще, аніж дотепер було воно можливим. Це не є звичайна малярська робітня, в яку вступає гість, коли віднайде виставку в домі Новаківського. Це о много більше. Є це місце, в якому народжується зовсім нове, досі в нас не завважене розуміння малярства, що отвирає перед нами нові можливости, про які досі ніхто не думав.

Новаківський впроваджує в малярство, новий не бувалий рід символіки, якої найпримітивніщим прототипом булоб те, що в найнизчій своїй формі зветься „Vixier-bild“. — (Рід графічної загадки, на якій контури наглядних предметів творять контури предмету утаєного, який унагляднюється щойно при відповідному повороті картин — Ред.)

Новість символіки Новаківського полягає в тому, що він не представляє цю чи другу подію означеними символічними постатями чи формами, яких поодинока raison d'etre є власне цею символікою, але що символічні картини Новаківського узмисловлюють заєдно инші ідеї.

Такими є красвиди, а напр. сильвети св. Юра, партії дерев, а навіть цвітів, що на перший погляд викликують у глядача враження звичайних пейзажів і студій дерев. Щойно, коли приглянемося близше до ріжноманітного, не рідко арабескового листівя дерев, тіний і гри соняшного проміння, то з усього того виринають нам на зустріч більше й менче очеркнені постаті, і в парі з тим унагляднюється взаїмна звязь поміж ними, звязь, якої результатом стає символічне значіння картини. Таким на скрізь одуховленим є мистецтво Новаківського що про його картини, вживаючи слів англійського естета Вальтера Патера, можна сказати, що: „Everywhere one can retrace the consious work of the scholar.

Часто є це тільки хмарний настрій, або понурий чи ясний тон картини, що стає в символічне відношення до історії і долі нашого краю або також до великих, споконвічних загадок життя в загалі. Так треба розуміти прекрасні пейзажики *„Під весну“* (Осмолода 1910). *„В осені“* (Осмолода 1909). *„По дощі“* (Синевідсько 192') *„Ріка“* (Зеленанка 1921), *„Випогоджується“* (Осмолода 1909) і *„Після тучі“* (Осмолода 1909).

Того рода символіка є нововідкритим викладником для фільософічних, соціяльних і національних проблєм, при чому чисто малярський бік картин Новаківського ні на момент не відсувається на задній плян.

Бо картина, яка поза досягненням чисто малярських ефектів змагає ще до чогось иншого, виходить доброю не тому що зачерпує сюжет з історії, письменства чи другої области, але заєдно помимо того.

У Новаківського немає ні одної картини, якоїб символічний чи предметовий зміст жив коштом чисто малярських прикмет Він є завсіди і всюди перш за все артистом — а щойно потім моралістом чи фільософом. Але хибаж це потрібно доказувати, о скільки вище стоїть артист, у якого духовий зміст стоїть на тійже височині, що трактування наскрізь малярських проблєм?

У Новаківського не може ніколи обманутися той, кому здається, що ствердив в його простих мотивах якесь глибше значіння чи особливший натяк, бо в нього кожня хочби найніжніща тінь, кожен почерк кисти є передуманий, кожна картина є органічною частиною цілости, в якій не найдемо нічого припадкового так, що спокійно можна сказати, що Новаківський малює не тільки очима і руками але душею і мозком.

Заєдно якась внутрішня візія подає йому товчок до картини, після чого бере собі артист даний сюжет як медіюм для унагляднення пережитої візії, що потягає за собою довгу і упряму працю „ремісника“, який уміє покористуватись усіми технічними засобами, щоби кинути візію артиста на площу.

Такою вважаємо картину ч. 49. („Три могили“). Зимовий пейзаж: сніг наляг на одчаяно покривлене гиля дерев, біліють від снігу три могильні насипи в малому садку. Повітря чисте і морозне, наче бачимо як воно мигтить. А з права стрункий, випрямлений молодий дуб — противенство других дерев, з яких більшість поникла, мов пригнічена болем до долу. Це символ тої сильної, непохитної віри в кращу будучину нації, якої ні буря не схилить, ні тягар холодного снігу не пригнітить. Три снігові насипи це місце спочинку тих, що в боротьбі за соняшне завтра Народу поклали життя, а довкола них мур з землі і глини щоб спинити розгукані коні війни від нарушення вічного спокою тим, що впали.

Що до технічного боку картин Новаківського то є він на стільки богатосторонний як скомплікований, не дивлючись на ріжнородність матеріялу, яким артист користується, матеріялу, що залежно від своєї податливости вимагає специфічного трактування.

Візьмім для прикладу три однозмістні картини св. Юра в середній кімнаті, про які ще буде мова; перша з них має краски плоско наложені, прямими, короткими штрихами кисти, хоч і удержана в імпресіоністичному тоні. Друга картина, хоч трактує той сам сюжет, утворена з самих крутих мазків. Третя, тойже сюжет з тієїж точки обсервований, основно ріжниться від попередньої трактуванням неба. Инші партії трактовані подібно як на середущій картині виявляють особливий спосіб накладання краски, дякуючи якому в обрисах дерев, хмар і куряви, вдалося артистови впровадити в композицію цілий ряд постатей, драматизуючих внутрішний змисл картини.

(Кінець буде.)

родніх проблємів, нічим славна вже кавказька нафта.

„Висунення цих двох справ Анґлією скермоване є очевидно проти Польщі, а посередно вдаряє у Францію, підпомагану польською дипльоматією“.

„Дз. Л.“ гремить в ту саму дудку, що й „Слово польске“: „Для нас, каже, справа виленська, як і східно галицька є внутрішними справами“. Між стереотипними аргументами стидливо промовчав „Дз. Л.“ аргумент, що — мовляв — справу східно-галицьку вирішено оружжям польського жовніра.

Очевидно, на кінець „Дз. Л.“ докоряє польську владу, що вона не потрафила зєднати Українців для польської державности.

„Нова Реформа“ найшла виновника порушення східно-галицької справи в Ґенуї.

„Нова Реформа“ з 14. ц. м. шукає виновника, що спричинив порушення Льойдом Джорджом справи східних границь Польщі. Цим виновником є... Німці. „Н. Р.“ пише: „Вже у своїй великій промові на банкеті денникарів анґлійсько-американських в половині квітня Льойд Джордж сказав, що в Східній Европі „від Балтику до Чорного моря йдуть границі хиткі і неусталені“, які творять вічну небезпеку нових терть і вибухів. Цими словами анґлійський премієр ствердив ясно, що не уважає за усталені ані границю польсько-російську, ані границю румунсько-російську і т. д. Тепер в підготовчих працях над пактом („божий мир“ на 5 літ) Льойд Джордж вернув до справи границь у Східній Европі, а головно станув на становищі, що справа границь ковенської Литви і квестія Східної Галичини мусять бути поладнані перед заключенням цього пакту.

Ясна річ, що Льойд Джордж не порушив цих справ єдино з нахилу до множення небезпечних проблєм і до непокоєння Европи під покровом пацифікації її, тільки в тоці підготовних дискусій над пактом підсунено йому ці справи як такі, що мусять бути вирішені перед заключенням пакту. Цього мабуть сама Литва ковенська і меморіяли українських еміґрантів були би не діпняли. Мусів мати в цім інтерес хтось сильнійший, з ким Л. Джордж більше числиться, отже напевно в першій мірі Німеччина і Росія“.

Отже по думці „Нової Реф.“ Льойд Джордж є пилкою в руках Німців, так як для „Слова польского“ в руках Жидів („Слово польске“ грозить за це Жидам вічним гнівом, а навіть (о іроніє!) невзяттям їх в оборону на випадок погрому). „Н. Р.“ повторяє комунальні польські фрази про риський мир, квестіонує право ґенуенської конференції вирішувати справу східних границь Польщі і робить докори Скірмунтови за це, що він згодився на взяття справи виленської і східно-галицької під обради політичної комісії. „Надії п. Скірмунта (на затвердження границь, які визначила собі Польща в Ризі — прим. Ред.), пише „Н. Р.“, є його приватною справою. Для нас мусить остатися рішаючим факт, що мін. Скірмунт, наперекір реляції свойого заступника посла Залєского у Варшаві, згодився в останній хвилі на дискусію в Ґенуї над цими справами. Без огляду на це, як дискусія випаде і які дасть висліди, треба сконстатувати, що ця згода є тяжким ограниченням прав Польщі, які прислугують їй перше всього з версайського договору, а опісля з трактату риського“.

„Одностороннє поладнання“.

„Час“ з 13. ц. м. пише:

„Справді всі спроби з боку союзних держав подиктувати нам некорисну границю не увінчалися успіхом — як пр. спроба з 21. падолиста 1919 (проєкт статуту для Сх. Галичини), т. зв. лінія Керцона та договір в Севр з 10. серпня 1920 р.; всеж поладнання справи, яке ми перевели, інкорпоруючи Східну Галичину, і через риський договір є поладнання односторонним, до тепер державами коаліції не признаним. Отже не є на міжнароднім форум уважане за поладнане і мусить бути леґалізоване“.

„Шанси для такого леґалізовання, — каже „Час“ — були в рр. 1919—21 некорисні; одначе тепер змінилися значно на краще“.

Цю зміну на краще добачує „Час“ перше всього в зміні становища Франції до Польщі, яка в рр. 1919—20 стояла ще під впливом російської еміґрації, надіялася на реґенерацію давної Росії і тому не хотіла пересуджувати ані справи Литви ані Східної Галичини (приобіцяної колись Росії за участь у війні), тому в р. 1920 (договір в Севр) підпирала вона думку утворення самостійного державного твору під назвою „Східна Галичина“, який лучив би русофільську Чехословаччину з майбутньою Росією.

На думку „Часу“ змінилося і становище Анґлії до Польщі.

„І тут розклад Росії, який в останніх часах так бистро поступає, зробив своє. Причинилися до сього ще й инші обставини. Ковенська Литва, з початку пупілька Анґлії, сталася тепер клієнткою Німеччини: німецький вплив росте там з дня на день і що раз більше видно, що під оглядом господарським Німці оволодіють Литвою. Порозуміння в справі заложення емісійного литовського банку за німецькі гроші, яке осягнено минулого місяця, є яскравим доказом сього. А договір в Сан Ремо, який признає нафту в Східній Галичині за положену в сфері інтересів французьких а не анґлійських і слідуючий за ним нафтовий договір французько польський з дня 6. лютого ц. р. значно ослабили ентузіязм Анґлії для справи національних меншостей в Сх. Галичині (зіс!), бо відома річ, що Анґлія опікується меншостями перше всього там, де вибухає нафта (Вірмени на Кавказі, Араби в Мезопотамії)“.

Дальше — на думку „Часу“ — Льойдови Джорджови мусіла заімпонувати консолідація Польщі, отже він не посміє розмовляти з Скірмунтом так, як з Ґрабским в Спа; всі вже зачинають змагати до усталення границь і замирення, не тільки Польща (егеж!); договір в Севр не війшов в життя через те, що Польща запротестувала і не ратифікувала його, а тепер нота амбасадорів, якою ще раз взивали вони недавно Польщу до ратифікації звучить прихильнійше, ніж перед двома роками.

Все це — на думку „Часу“ — оправдує („Нова Реформа“ иншої думки!) Скірмунта, що згодився на дискусію в політичній комісії над справою Вильна і Східної Галичини.

„Висвітлить вона і слушність польських прав і неслушність чужих зажалень. Буде вона напевно притокою до прискорення усталення польських границь на Сході в спосіб, який приписує версайський договір“.

За невизнання цих польських „слушних прав“ старенький „Час“ грозить війною, бо невизнання їх „перечеркнуло би риський договір і опертий на ньому мир на довгій лінії від Динабурґа до Карпат, попхало би Польщу до найострійшої, розпучливої опозиції“.

Вступайте в члени

Сокола-Батька

Львів, вул. Руська 20,

від год. 4—8 по пол. — Вписове 50 Мп., вкладка 100 Мп. місячно, для молоді 25 Мп.

Преса.

„Робітнік“ про інформації польської преси.

„Робітнік“ (ч. 125) містить лист з Ґенуї, в якім читаємо: „Переглядаючи денники, що приходять з краю, дивуємося нераз відостям, які в них находимо. Відомости з перед 6 чи 8 днів бувають пересаджені, деколи просто неправдиві. Заключення про факти, які були тільки припущенням, здогадами, або просто сплетнями, писані золотим пером по воді. Читач, не маючи способу справдити правдивість чи правдоподібність цих фактів, брав їх серіозно, виводив з них заключення, жив ними протягом 24 годин. Сумне, чи веселе — вязалися органічно з його цікавістю, з його тугою, будував на них кришталеві палати надії, або бачив перед собою отверті пропасти всяких нещасть, що грозять людству і свому народови.

„Преса, яка бачить, як росте трава, яка має надмірний зір, слух і нюх, денникар, котрий бачить наче мікроскоп і телєскоп, злучені в одно, чує як фонографова плита — преса, яка хоче скоро інформувати, мусить жити позорами й брати нераз „святойванські мушки за морські ліхтарні“. Потішаюче, що її брехні, неточности, пусті заключення, на невіжі оперті погляди — живуть, як метелики тільки один день“...

Чеська преса.

(Огляд за час від 1. до 7. мая 1922.)

Прага, 8. мая 1922.

„Час“ з 2. мая приносить виписку з Ужгородської Свободи, в якій Волошин виступає дуже остро проти мнимої карпаторуської організації на Угорщині. В статті підноситься, що на Угоршині нема ні одної української народньої школи, а ті, котрі виступають іменем Прикарпатської Руси, се одиниці, які давно перейшли на малярське. Своїми виступами іменем Прикарпатської України, вони шкодять лише справі народній на Прикарпатській Україні, бо викликують мимоволі недовіря у чеських властей до руського населення і його політичних змагань.

Стаття Волошина викликала в кругах чеського правительства видимо дуже корисне враження, що зазначує також й редакція „Часу“ — як відомо офіціоза тутешнього міністерства закордонних справ.

„Ческе Слово“ з дня 3. і 4. мая с. р. приносить знаменні статті про чеську політику супроти ситуації, яка витворилася на конференції в Ґенуї. В статтях зазначується, що безоглядне і ексклюзивне становище Франції в справі Росії стається щораз більше невигідним. Чехо-Словаччина не має інтересу іти безоглядно за становищем Франції, з уваги на те, що економічне положення Франції є зовсім инше, як Чехословаччини. Франція може вигідно ізолювати себе на якийсь час під оглядом економічним, — натомісць інтереси Чехословаччини зближаються більше до анальоґічних інтересів Анґлії. Чехословаччина не може остати рівнодушною супроти економічної будучности Росії. Якщо не прийде в Ґенуї до порозуміння усіх держав з теперішньою Росією та конференція скінчиться без позитивного висліду, то договір російсько німецький не останеться явищем одиничним. І Чехословаччина мусітиме застановитися над тим, щоби унормувати свої відносини з Росією, керуючись своїми спеціяльними економічними інтересами.

Додатково, для пояснення, належить зазначити, що голоси критикуючі крайну франкофільську орієнтацію в останньому часі тут множаться (як уже замарковано в нашім попереднім звіті), що послідувало особливо від часу, коли так звана „пєтка“ вислала своїх делєґатів до Ґенуї для пересправ з д-ром Бенешем, а в останніх днях, від часу приїзду тут посла Грушовського, який брав участь в делєґації до Ґенуї і звідтам саме повернув. Посол Грушовський стоїть близько до п. д-ра Бенеша.

„Праґер Таґблят“ з дня 5. ц. м. поміщує вступну статтю під написом: „Бенеш на розпуттю“. В тій статті відмічується голоси, які появилися в „Ческім Слові“, вказується на інформації посла Грушовського, та його близькі зносини з д-ром Бенешом і зазначується, що зближується критична хвиля, коли чехословацька політика мусітиме рішитися, чи іти дотеперішньою дорогою, чи дорогою більш самостійною — береження інтересів Чехословаччини, загрожених новою політичною ситуацією, невигідним положенням чехословацького промислу. Вже нині є 150.000 робітників без можности заробітку.

„Праґер Таґблят“ з 5. мая приносить донесення з Варшави про велике напруження і занепокоєння Поляків оборотом справи на конференції в Ґенуї. Невдоволені звертаються в першій мірі проти міністра Скірмунта, якому закидається за кулісами, що він попав під вплив Анґлії. Міністра завізвано приїхати негайно у Варшаву, одначе Скірмунт відповів, що він наразі конечний в Ґенуї. Натомісць вишле туди в цілі уділення інформацій теперішнього польського посла в Римі.

„Народні Політика“ з 5. мая приносить довшу статейку про потребу студій над відносинами етноґрафічними, культурними і всякими иншими зокрема побутовими широких мас населення Підкарпатської Руси.

„Трібуна“ з 5. мая дає знамену вступну статтю про положення малої антанти. Мала антанта має рацію свого істнування в спільній обороні осягненої державної незалежности, але вже у відносинах до Росії інтереси поодиноких членів антанти є відмінні. Югосавія в економічному змислі Росією зовсім не заінтересована — Польща має вправді з Росією рижський мир, але що осягнула в нім за великі уступки, то мир сей не є запорукою трівкого порозуміння. А положення цілої антанти супроти Росії терпіло досі за багато наслідком рішаючого впливу Франції, якої політика руководиться головно оглядом на 18 міліярдів золотих франків російського довгу. Вкінці Чехословаччина є безперечно залежна під оглядом економічним від Німеччини і знаємо, скілько треба було зусилля, щоби увільнити чеську корону від впливу німецької марки. В консеквенції своїх виводів автор промовляє за політикою в ролі некомбатанта одної зі сторін, але в ролі посередної малої антанти і як природного лучника між Заходом і СходомЕвропи.

„Руде Право“ з 5. мая приносить статейку про конфлікт чехословацької републики зі совітською Росією. Причиною конфлікту має бути вплив тутешної російської есерівської орґанізації „Земґора“ на концентраційний табор в Нім. Яблоннім, де містяться тепер Росіяне і Українці, які мають бути репатріовані до совітської Росії. В статейці розказується про факт заарештовання 31 репатріованих і відставлення їх до Йозефова — очевидно на приказ чеських властей, яким в статті закидується, що роблять політику антибольшевицьку.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Совітська Росія.

Нова почтова та телеґрафічна тариф.

Совет народніх комісарів ввів від 15. квітня 1922 р. нові такси почтових, телеґрафічних, телефонічних та радіотелеґрафічних належитостей. Оплата за звичайні листи в місци за кождих 50 ґрамів 30.000 руб. —при листах на дальші віддалення за кождих 15 ґрамів 50.000 рубл., за почтові картки 20.000 руб. За поручені посилки кромі звичайного порта належитість за поручення 100.000 руб.

При грошевих посилках 1 процент від переказаної суми, одначе не менше як 50.000 руб. За посилку гроший в телеґрафічній дорозі кромі 1% від переказаної суми ще й оплата телеґрами 25 слів.

За пересилку пакунків платиться від російськ. фунта (1 рос. фунт =409 ґрамів). Оплата залежить від віддалення, одначе найменша оплата виносить 250.000 руб. від 1 пакунка. Впрочім оплата за кождий фунт обчисляється так: до 500 верстов 25.000 руб., понад 500 до 1000 верстов 40.000 руб., понад 1000 до 3000 верстов 60.000 руб., а понад 3000 верстов 75.000 руб. — Коли на пакунку подано його вартість, то кромі звичайної такси мається заплатити 2% асекураційної належитости, одначе найменше 50.000 руб. Коли вартість пакунку виносить більше як 15 міліонів руб., то платиться ще додатково 1%. Одначе надана вартість при почтових посилках, як також сума посліплати не сміє перевищати 53 міліонів рублів!

За телеґрами місцеві і примісцеві 10.000 руб. від кождого слова, за звичайні телеґрами на віддаль 50.000 руб. за слово, за пильні телеґрами 150.000 руб. за кожде слово. Кромі того мається платити телеґрафічна такса без огляду на число слів 150.000 руб.

За радіотелеґрами платиться 450.000 руб. за кожде слово.

Належитість за телефон в приватних помешканнях для особистого вжитку робітників і державних служачих 50 міліонів рублів на рік, для инших осіб 75 міліонів руб. За колективне висилання телефону в державних інституціях та професійних організаціях 75 міліонів рублів. За телефон в конторах, товариствах, приватних інституціях, лікарських кабінетах, та осіб, що своє заняття виконують дома, 100 міліонів руб. За телефони для загального вжитку (в готелях, ресторанах, торговлях, редакціях, аптиках, театрах, залізничих стаціях і т. п.) 150 міліонів руб. Кромі того цілий ряд приписів за поодинокі розмови, при чому береться зґляд віддаль,— час розмови 3 хвилині.

Як відомо, большевики довгий час стояли на становищі, що в супереч „буржуазних держав", які побирають належитости почтові і телеґрафічні від своїх горожан — одинока вільна совітська република не побирає ніяких поборів. Тепер не тільки установлено „буржуазні" побори, а то ще й підвищують їх з неімовірною швидкістю так, що від лютого ц. р. до тепер підвищено о 3.000 прц.!

Нові большевицькі гроші.

Совіт народніх комісарів рішив в квітні ввести в оборот нові паперові гроші на 5.000 і 10.500 рублів, яких вартість має рівнатися дотеперішним 50 зглядно 100 міліонам рублів. Ці нові гроші кождий обовязаний принимати в цілій совітській республиці в рр. 1922 і 1923 по назначеній вартости. Каси комісаріяту фінансів та державний банк в кождому часі міняють свої нові гроші за старі, одначе самі не є обовязані міняти свої старі гроші на принесені кимсь нові. Нові гроші мають ввійти в виключний обіг на 1. січня 1924 р., одначе старі гроші ще буде можна виміняти до 1. липня 1924 р.

Дальший крок до „єдіної неделімої".

Р. С. Ф. С. Р. заключила господарський союз з республикою „Далекого Сходу" та фінансовий з закавказькими республиками, що являється дальшим обмеженням дотеперішних автономічних їх уладжень. На підставі заключеного договору Р. С. Ф. С. Р. має право експльоатувати республику „Далекого Сходу", а саме її ліси, риболовлю, гірництво, польовання на звірі з дорогими шубами, — далі має концесії на торговлю, промисл та транспорт. Тимчасові конвенціональні митові привілеї остають до часу, доки на основі практичного переведення цього господарського зєднання не дійде й до митового зєднання. Державний банк Р. С. Ф. С. Р. має право засновувати на території республики „Далекого Сходу" свої філії як також державні асекураційні товариства. Цей договір по підписанню негайно входить в життя і мусить бути ратифікований. Ратифікується в Москві.

Що до закавказьких республик, а саме Грузії, Азербайджану та Вірменії, то досі тільки ці три республики, що входять в склад Р. С. Ф. С. Р. мали свої краєві гроші, з яких всі, а особливо ґрузинські, мали більшу вартість, чим державні совітські рублі. На підставі нового фінансового договору скасовано краєві гроші закавказьких республік та введено там московський рубель, який закавказьке населення обовязане приймати по насильно назначеному в Москві курсі в необмеженій висоті.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Фраґменти лихоліття.

Лежать перед нами три „Wezwania" староства в Сяноку до о. Петра Андрейчика пароха в Залужу, якими взивається пароха на переслухання, не придержуючися при тім найпримітивнійших правил чемности, у формі як в змісті. На клаптиках паперу пишеться по більшости нечитким письмом так: „Wzywam ks. Piotra Andrejczuka i t. d.., або: „Wzywam urząd parafialny" — без ніяких вступних титулів, які водяться в культурнім світі і які відношеннюся уряду до сторін — а тимбільше урядів є обовязкові. Так і адреса: Do urzędu parafialnego — без ніяких вступних титулів, які водяться в культурнім світі і які у відношеннюся уряду до сторін — а тимбільше урядів є обовязкові. Так і адреса: Do Urzędu parafialnego — „bez żadnych ceregeli". А все те „pod rygorem grzywny i 2000 мп., przymusowego dostawienia. Та до речі дня 30. марта б. р. засудив суд в Сяноку о. П. Андрейчука на кару 14-дневного арешту без заміни на грошеву гривну, інкримінуючи йому такі злочини: Що при, ревізії яка відбулася в нього ц. р. (за зброєю!) о. А. мав висказатися: 1) Що Микола Цінцюра, домашний інструктор його дітей, як ворог, не мігби служити при польськім війську, 2) що тут мусить бути Україна, 3) Як буде Україна будем різати панів. О. Андрейчук представляє нам дотичний „реєстр карний", виповнений лише частинно а саме так, що рубрики V., VI., VII., зовсім не виповнені. „Проступки о. А. підписує суд під § „демонстраційте оказування нехіти до польського уряду, та його заряджень (писання метрик українською мовою) та під § 12. ціс. пат. з 20. IV. 1854 В. з. д. 96, то є визиваюче заховання супроти органів слідчої поліції.

Обжалований засуду нз приняв і вніс відклик до воєвідства у Львові, вказуючи на такі моменти: Само староство в Сяноку не придержується істнуючих законів, відносо вживання мови у внішнім урядованню, відносячися до обжалуванного лише в польській мові і тим робом само дає примір і заохоту до непошановання закона. староство не поступило обжалованим формально, бо не подало йому нідеконкрентно означеного мнимого проступку, який йому приписується, прим. шо саме він сказав, або що зробив.

Рекурент представляє фактичний перебіг справи, покликуючися на багатьох присутних свідків і доказуючи, шо поліційні органи інкримінують йому инщі слова і взагалі представляють справу зовсім інакше, і тому просить переслухати і його свідків, бо поліція — зовсім зрозуміло — не представила справи безсторонно, хочби длятого, що поліція в більшости не розуміє української мови, а обжалований говорив лише, по українськи. Кождому обжалованому дають всі суди можність оборони, а тут той привілей, як ще з наведених подробиць виходять, зовсім поминено.

Далі вказує засуджений на сам вимір кари. Йому вимірено від першого разу найвищу кару а саме 14 днів арешту без заміни на гривну, хоч згаданий § предвиджує на першім місци грошеву кару а що йно по тім кару арешту і то в постепеннім вимірі — аж до 14 днів. Це ставить обєктивність дотичного суду в дуже неяснім світлі й каже припускати, що тут послугованося не справедливостю, лише національними оглядами, то є ненавистю до судженого — Українця. Рекурент домагається поновного переведення розправи з переслуханням поданих ним свідків а в разі неприхильного полагодження рекурсу, заміну кари ма найнизшу, предвиджену законом грошеву гривну.

Шевченківські свята.

Читальня „Просвіти" на Городецькім.

Дня 14. с. м. відсвяткувала Читальня „Просвіти" на Городецькім передмістю память Т. Шевченка народним концертом. Всі точки сього свята були виведені бездоганно. Святочну промову виголосив проф. Радзикевич. Хори під управою п. Криштальського дали доказ невтомимої праці дірігента і членів хору, який розпоряджає небуденними голосами в першій мірі жіночимимо голосами. Удачним виступом кружка музичного українських залізничників довів його дірігент, що у своїй праці не устає та кождий виступ сього кружка зазначується щораз то кращими успіхами. Перейшли бездоганно і деклямації, з котрих деклямація маленької дитини Вп. Морозів, яка розказувала про любов до Неньки-України, деклямувала з таким святочним переняттям та дитинячою щиростю, що викликала велике одушевлення серед численно зібраної публики. Свято закінчив короткою промовою секретар філії Вп. Янів.

Ціле свято перейшло поважно і щиро. „Найменші брата та сестри наші", патріотичні залізничники наші вкупі з робітниками помянули гідно память свого батька, помянули без чужої помочи, а тільки своїми власними силами, а з того згляду концерт сей був одним з найкращих того рода свят. Хвальному Виділови і всіх членам сеї читальні велика дяка за се. **М.**

Дописи з краю.

Бучач.

Конфіскати української преси і ревізії.

Другий місяць місцеве староство та державна поліція відбирають дуже часто по тутешних бюрах дневників „Громадський Вістник", „Письмо з Просвіти" та „Землю й Волю", або прямо таки з почти забирають всю посилку тих часописів для адресатів в Бучачи і околиці призначену. Такі „конфіскати" переводиться на підставі телеґрафічних заряджень з Тернополя, які звичайно не мають ніякої сиґнатури ані підпису, та не знати навіть, від якої власти походять. Як лиш прийде депеша: „Hromadśkyj Wistnyk" Nr. 62 skonfiskować", зараз поліцай та возний зі староства, часом ще в асистенції якого комісара чи писара староства, являються в почтовім уряді та домагаються видачі всеї посилки дотичного числа часопису а очевидно на почті не робить їм в тім напрямі ніхто ніякої перешкоди. Як що коли депеша припізниться, то відбирають „Гр. Вістник" по бюрах а то й читачам з рук. В послідне сконфісковано ч. 62 „Гр. Вістника", видане другим накладом та з надписом „По конфіскаті наклад другий".

Де шукати причини такої неправної „конфіскати" а властиво крадіжи часопису, доконуваної властями, годі збагнути. Очевидно той, cui prodest, змагає до підорвання і знищення видавництва, а поза тим правна підстава такого бандитизму лежить хиба в якійсь окремій воєвудській автономії. Звісно в Польщі „co kraj to obyczaj", а кождий воєвода сам урядує, як хоче.

До тих протизаконних надужить з українською пресою прилучилася в цих днях свіжа, в новім виданню а з давна практикована в Польщі благодать ревізій домашних і особистих. Якось несповна в тиждень по ухвалі ради міністрів в Варшаві про „zabezpieczenie granic wschodnich", безпосередно по обході річниці конституції 3-го мая слідуючого дня пізним вечером прибула до Бучача компанія піхоти а до Монастириск шкадрона уланів а дня 5 мая досвіта почалися масові ревізії так в місті як і в цілім повіті. В асистенції того війська, при менших та більших відділах, впадала до домів української інтеліґенції та свідомійших міщан і селян державна поліція, а в Бучачи також мійська, та перевертали в хаті все до гори ногами. За ким і за чим шукали, це поки що тайна. Лиш у купця п. К. Рогозинського питали за якимись відозвами „від хати до хати, з рук до рук", а у кількох міщан та селян за амуніцією. Впрочім поодинокі команданти поліції оправдувалися, що мають наказ від політичних властий перевести строгу домашну та особисту ревізію. Така ревізія тревала пересічно дві години, хоч приміром у дир. Спілки Сіяка перетрясала все в хаті по кілька разів майже пять годин, у д-ра Боцюркова і проф. Винара поверх три години. Трус не минув також монастиря оо. Василіян, а брало в нім участь щось двайцять поліцаїв з комісарем на чолі та дві чети піхоти. Від 3 до 7 год. вечером вганяла поліція по келіях монахів, а тимчасом військо здержувало людий, що спішили на марійське богослуження до церкви. Проти такого поведення органів безпеченства вніс ігумен монастиря протест до староства і воєвудства.

Ревізії тревали два дні, рівночасно також по селах, при чім не обійшовся без трусу ні один дім священика та учителя-Українця. Пе-

ред кождий дім, де мав довше трус тревати, заїздила фіра. Як corpora delicti везено врешті на кількох фірах щось три числа „Гром. Вістника“, дві чи три большевицькі відозви з часів їх короткого панування в Галичині, заховані в родинній бібліотеці, один примірник Донцова „Підстави нашої політики“, щось два рискалики, одну куплю і дві подерті мантлі, заквестіоновані у б. австрійського жандарма. Ось такий успіх принесла ревізія властям, а не осталася вона також без наслідків серед полишеного без інтелігентного проводу міщанства та селянства

Шумляни пов. П'дгайці.

Старанням кількох свідомих громадян удалося і наше село пробудити з просоння. Відновлено читальню „Просвіти“, яка нині числить понад 70 членів. При читальни „Просвіти“ засновано аматорський кружок, який совісно працює над театральними виставами.

Дня 18. квітня ц. р. відсвятковано роковини смерти Тараса Шевченка. Програма концерту була скромна, але виконана гарно місцевими силами. З огляду на це, що село не має відповідного будинку, концерт відбувся в сільській хаті. По скінченню концерту відограв аматорський кружок пєсу „Заручини по смерти“ Паливоди-Карпенка. З приходу вислано 5.000 мп. на Рідну Школу. Жиємо надією, що ті, які нині відтягаються, стануть спільно в ряди до поборювання темноти та зневіри в нашу будучність.

С.

РІЖНІ ВІСТИ.

Рада Союза Народів.

З Женеви доносять: На засіданню Союза Народів (13. ц. м) в присутности високого комісаря вільного міста Данціґу ґен. Гакінґа та представників Польщі й Данціґу, Ашкеназого і Зама, полагоджено цілий ряд справ, що торкаються вільного міста Данціґу. (ПАТ.)

Кабінетна криза в Греції.

Як подає аг. Аваса з Атен, король поручив Стратосови місію створення нового кабінету.

Після поїздки англійського короля до Франції.

Англійський король вислав до французького премієра Міл рана письмо в імени народів британської імперії, в якім висказує глибоку вдячність за великодушне відступлення великих областей на англійські кладовища у Франції. Дальше король дякує за ознаки зворушаючої симпатії, з якою його стрінули підчас його останнього побуту на французькій землі.

Стан облоги на Гор. Шлеську.

На основі міжсоюзної комісії на Гор. Шлеську антантські контрольори оголосили дня 14. ц. м. стан облоги в цілім ряді громад і повітів: катовицького сільського, битомського сільського і міського та забрського. Це зарядження видано наслідком бандитських нападів в цих околицях.

Троцький міліонером.

Як доносять з Москви, недавно відбулося там бурливе засідання ВЦИК., на котрім Шляпніков закинув Троцькому, що він на своїх фінансових операціях придбав майно вартости 30 міліонів золотих рублів. Оправдання Троцького не мало переконуючої сили.

Крамарж про ролю Росії у світовій війні.

У викладах про заграничну політику, які мав К. Крамарж в Празі, сказав він про ролю Росії у світовій війні: „Коли Росія приступила до війни, то сталося це тому, що в ній пробудилося славянське почування, яке побудило її приступити до оборони братнього сербського народу. Це був найславнійший момент історії Росії і славянства“.

Дальше Крамарж заявив: „Росія, одинока із союзників, обіцяла Чехам самостійність. Сазонов зложив в нашу користь першу офіціяльну заяву.

Засуд священиків.

З Москви доносять, що двотижневий процес проти духовних і цивільних осіб, які ставили опір підчас виконування декрету в справі секвестру церковного майна. Революційний трибунал засудив 11 осіб на смерть, а 6 на пятилітну тюрму.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Польсько російські границі.

Париж (ПАТ). Час. „Новості“ обговорюючи справу польсько російських границь пише: На скільки нам відомо, Англія буде обстоювати в Ґенуї усталення польсько-російських границь з лінією Керзона, а пас між цією лінією і границями визначеними риським договором мав би бути зневтралізований і підданий контролі Союза Народів.

Засідання політ. підкомісії.

Ґенуа. 15. 5. (ПАТ.) Нині рано відбулося засідання політичної підкомісії без участи Німців і Москалів. Барту жадав відчитання протесту Чічеріна. Сканцер заявив, що бачився рано з Чічеріном і вияснив йому безосновність протесту. Відчитано протест і одноголосно принято вчерашні ухвали. Барту констатує, що Франція солідаризується з ухвалами, хоч не підписала меморіялу до Росії. На завтрішнім пленарнім засіданню лише без участи Німців мається дати Москалям відповідь великодержав. Вкінці міністер Скірмунт зложив заяву в справі східних границь.

Усілія Америки.

Париж. (ПАТ.) ВКБ Пертінакс пише в „Еко д'Парі“: По інформаціям, які одержав американський амбасадор Чайлд, правительство Зєд. Держав прийме запрошення до участи в конференції знатоків, під услівям, що одержить приречення, що управильнення російських справ відбудеться способом льояльним і що не заключиться ніякого окремого договору.

Москалі відкинуть усі услівя.

Ґенуа. (ПАТ.) В офіціяльних кругах числяться з відкиненням Москалями усіх ухвал. Конференція скінчиться мабуть з кінцем слідуючого тижня.

Арештування Савінкова.

Рим. (ПАТ.) Радіо. Поліція арештувала в Ґенуї звісного противольшевицького діяча Бориса Савінкова.

Ухвали запрошуючих держав.

Ґенуа. (ПАТ.) Звістки про вчерашні ухвали запрошуючих великих держав, котрі нині предложиться політ. субкомісії до затвердження, слід доповнити так: 1. Заступники всіх держав, що були заступлені в Ґенуї, зберуться 15|VI. ц. р. в Газі і протягом 11 днів, цебто до 26.|VI. ц. р. виберуть тіснійший комітет. Держави, заступлені в тіснійшім комітеті, покличуть до 26.|VI. своїх знатоків. 2. Праці тіснійшого комітету і комітету знатоків мусять покінчитися до 3 місяців. Утворення двох комісій, що працюватимуть рівнобіжно побіч себе в Газі, значить, що поступовання примінюване в Ґенуї, де працювано без Москалів і лише радженося їх, будеться і в Газі практикувати.

Давайте дітей до ремесла!

В нас виховання дітей дуже одностороннє. Селяне лишають своїх дітей з дебільша на ріллі, розмірно невелика частина дає своїх дітей до школи, головно середної і то клясичного типу, зникаюча горстка, а радше одиниці до фахових шкіл, та небогато більше до ремесла. Подібно і наші міщане, та інтелігенція. Се повинно рішучо змінитися так з огляду на добро самої молоді, як і цілого народу. Роздроблення селянських наділів дійшло в нас вже до краю, побільшити ці наділи дорогою придбання нових земель під теперішний час майже виключене, зарібкова еміграція теж, тож мимо високої ціни на рільні продукти і позірної засібности селянства воно занепадає і занепадатиме, якщо так далі земля дробитися буде. Тому і засібнійші господарі повинні подбати про ріжний хліб для своїх дітей: одних оставити на ріллі, других дати до школи, третих до ремесла, купецтва і т. д.

З окрема на ремесло хотіли би ми звернути увагу, бо його в нас не доцінюється як слід, а навіть принижується незаслужено. Ремісник се незвичайно корисний, бо безпосередно продукуючий член суспільства. Війна ще і піднесла його значіння через знищення фабрик, а в нас ще і через нові політичні кордони, які відрізали нас від західних промислових країв, які до війни робили велику конкуренцію нашому ремеслу. Тепер на довгі літа найшлося ремесло в кориснім положенню, бо низкий стан краєвої валюти і високі цла хоронять його перед заграничною конкуренцією, то воно має прегарні услівя розвитку, і вже днесь дуже корисне положення. Ціна на працю ремісника є в порівнанню з цінами праці других верств висока навіть в тих галузях промислу, в яких панує безробіття, а то тому, що фізично працюючі мають добрі заводові організації, які не допускають до конкуренції між працюючими, яка могла би спричинити обниження їх зарібків. Тому зарібки фізично працюючих, а передівсім в промислі занятих, стоять днесь розмірно найвисше і найбільш наближаються до передвоєнних, а навіть нераз їх перевисшають. Показує се статистика, а саме промисловці заробляють 2/3 своєї передвоєнної заробітної плати, рільники половину, умово працюючі лише 1/5. Як бачимо отже промисловці заробляють краще навіть від рільників, про яких світле положення так богато говориться і пишеться.

Також і суспільне становиско ремісників значно піднеслося з поступом демократизації суспільности, та під впливом значного поліпшення життєвих условин ремісництва.

Стан цей не зміниться в будучині на гірше, а навпаки, ще покрасшає і з часом ремісники будуть що раз більше зростати в засібність і значіння та стануть так засібним і поважним чинником як їх товариші за границею. Тому час і нам більше на сей стан звернути уваги. Час подумати про скріплення рядів нашого ремісництва так на селі як і в місті. Слід би нам занятися зорґанізуванням і відродженням нашого давнього ремесла та виховання молодого нарибку ремісничого відповідно до духа і потреб часу. Найкрасшою до цего дорогою було би піти слідами нашого незабутнього і вельми в тім напрямі заслуженого організатора пок. В. Нагірного і висилати молодь на науку ремесла за границю. Поки що — це тяжко реалізувати. Ми одначе маємо вже знаменитих майстрів в краю і то таки своїх людей, тож даваймо охочих до цего дітей на науку ремесла, тільки памятаймо, що до ремесла треба молодців здорових тілом і духом та з належним шкільним підготуванням, то [illegible] народною або [illegible] середною 3 клясою та не треба до ремесла за кару давати, а радше в нагороду за оказану охоту до праці, живість ума і підприємчивість, бо гарна будучність жде таких саме молодців в ремеслі, будучність якої їм позавидує нераз неодин позірно щасливійший товариш, який покінчив висші школи і добився урядового становища. Се є і з національних оглядів конечним, бо поки ми не будемо мати сильного міщанського стану, міста які займають все провідне становище в краю, будуть мати чужу фізіономію. Ми мусимо витворити конечно сильний ремісничий стан, тому так для добра наших дітей, як і цілого народу образуймо їх на добрих ремісників. Дамо їм добрий і певний хліб в руки та підготуємо красшу долю для нашого народа. На нашій інтелігенції особливо тій, що близько стоїть до народа як духовенство і учительство спочиває обовязок про се нарід освідомити і в тім напрямі серед него працю вести.

У Львові 12. мая 1922.

Д. Коренець.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число (68) „Громадського Вістника“ з дня 16. мая ц. р. сконфіскувала львівська прокураторія за чотири місця в передовиці п. з. „Чи міжевропейський пакт поверне самостійність Східній Галичині“, та за одно слово в заголовку другої з ряду новинки. (30).

— **З морального розкладу.** Краківська поліція впала на слід валютових спекулянтів, які вивозили з Польщі золото в — автомобілевих гумах. До афери мають бути вмішані великі „риби“, знані як патріотичні діячі.

— **З нашого щоденного житя.** Обнявши перед двома роками часову адміністрацію одної парохії в рогатинськім повіті і винаймивши там ерекціональне поле, зложив я враз з чинщом 350 марок кавції. Недавно вислав я до уряду податкового в Рогатині квіт і домагався звороту тої кавції. Однак податковий урядник не приняв мого українського квіту і зажадав виставлення його в польській мові, додаючи: ще może ksiądz nie wystawi kwitu w języku polskim i podaruje pieniądze. Річ на позір дрібна, але вона добре знаменує відношення теперішної адміністрації краю супроти українського народа, що леда який урядничина сміє зухвало доптати наші права. Очевидно, для кількох польських марок не зречуся свого права і готов той марний гріш подарувати. Однак в обороні права звертаюся до висшої власти; а коли би воно остало безуспішне, подам сей факт до відома п. Поанкарого, щоби поза безлічю других документів мав ще один причинок, як то його приятелі виконують у нас адміністрацію краю. — *О. А. Стефанович.*

— **Бють, ще й арештують.** В Конюшках тулиголівських під Комарном увязнили голову читальні „Просвіти“ господаря Івана Борика і відставили до „Бриґідок“ у Львові — на донос польського кольоніста, який переорав Борикови межу, побив його хлопця, а по тому видумав, будьто би Борик мав кричати за ним: „вже вам крайна пора за Сян!...“ Така клевета походить з особистого погляду мазура, що п. Борик „тримає“ Україну.

— **Закрили київську Оперу.** З Київа доносять про закриття місцевої Опери, що мотивується не згідною з вимогами мистецтва постановкою й індоленцією управителів. (Рпр.).

— **Зїзд українського студенства.** У Варшаві закінчився дня 13. мая IV. зїзд української студентської еміґрації в Польщі. Прибули на зїзд представники около 400 студентів, перебуваючих в Польщі. Головним предметом нарад був все-український студентський зїзд в

Празі, що має відбутися дня 20. червня. Вислухано також звітів з місць та реферату про вищу українську школу в Чехословаччині.

— **До банку з ним!** Польського співака Адама Дідура, який недавно вернув з Італії до Польщі, арештували граничні польські сторожі в Освенцімі й провадили вже до табору інтернованих. Щойно митні урядники пізнали співака й звільнили його від баракових приємностей. Сторожа оправдалася тим, що співак мав пашпорт, не писаний по польськи а по англійськи... Безперечно гарне привитання.

— **Польські поети російськими шпіонами.** Під таким наголовком пише „Gaz. por." з 13. мая: Варшавська преса подає сензаційні відомости про деяких польських письменників і вчених з половини XIX. століття. А саме п. Пшецлавскі та инші дослідники, ревідуючи царські архіви, відкрили страшні подробиці про корупцію Фр. Собєщанського, Одиньца і Деотими, які були попросту платними шпіонами в користь Росії. (Підчеркнення „Gaz. por." Не хотілося би віритицим ревеляціям — кінчить „Gazeta por." — коли би не заповіджено, що будуть оголошені архівальні докази.

— **„Чесний злодій".** В поїзді перед Торунем вкрав якийсь злодій польському урядникови Райському портфель з 6-ма тисячами марок польських. По якімсь часі одержав пошкодований назад свої гроші і такий лист: „З документів довідався я, що „пан" є бідним урядником державним, тому звертаю вкрадені мною гроші 6.000 мп., бо без них може „пан" до першого вмерти з голоду. Приймiть вислови мойого співчуття і т. д." Підпис: М. Н. „чесний злодій".

— **Товариство наукових викладів ім. Петра Могили** уряджує слідуючі виклади: второк 16. V. б. р. виклад проф. д-ра Р. Цегельського на тему „Світло із становища найновійших наукових дослідів" середа 17. V. д-р Р. Цегельський: Про побільшуючі й поменшуючі скла в теорії і практиці, четвер 18 ц. м.: д-р Олександер Тисовський „Основи теорії еволюції". Саля Бесіди початок о год. 5. Вступ вільний.

— **В Стрию** лише дві вистави львівського театру „Бесіда": середа 17. мая „Продана наречена", опера Ф. Сметани, четвер 18. мая „Барон циганів", оперета Й. Штравса.

— **З хроніки бандитизму.** До села Попово, Пултиського повіту приїхало бричкою чотирох пристійно одягнених панів і виторгували в господаря Мацкевича гарного коня. Для випробування коня господар поїхав своєю бричкою наперед з двома купцями а двох других їхало власною бричкою з заду. Коли були вже за селом, напали „панове" на господаря, збили до непритомности й кинули в рів а самі забрали коня й бричку і втікли. В Кельцах вивязалася стрілянина між поліцією і бандитами, які напали на купця Борнштейна. В часі стрілянини ранено одного поліціянта а вбито двох бандитів: Ігнацого Рибака і Новаковского з Томашина.

— **Композитор Перосі збожаволів.** Велике враження викликала в цілій Італії вістка про божевілля славного композитора Перосі, дірігента папської сикстинської капелі, автора „Dies irae", Passione" і и. Перосі хоче м. и. перейти на протестантизм, доказуючи на підставі довголітних студій Святого Письма, що в кальвінізмі а не католицизмі лежить правдиве спасення. Дехто каже, що композитор зовсім не збожеволів, а приписують йому божевілля лише для зменшення враження, яке викликало би відступництво такого геніяльного католика.

— **Пошанування пімяти Олександра Мишуги.** Дня 14. с. м. о год. 12. в пол. відправлено в Архикатедральній церкві св. Юра у Львові захоронм Музичного Т-ва ім. М. Лисенка, Українського Педагогічного Товариства і Української ремісничо-промислової Бурси у Львові Поминальне Богослуження за душу бл. п. артиста Олександра Мишуги. Службу Божу при великім здвизі народа відправив голова реміснпром. Бурси о. сов Евзебій Бачинський. В часі Служби Божої співав хор Архикатедральної церкви під диригентурою о. сов. Туркевича при співучасти найкращих наших артистичних сил і хору „Бандуриста". Панахиду відправив Всеев. о. мітр. Білецький при асисті оо. крилошан: пралата Куницького і канонiків Бобикевича і Яцковського. На тетраподі виднів портрет заслуженого Покійника. В Богослуженню взяли участь відпоручники наших культурних, економічних і політичних товариств, а з окрема були численно заступлені наші музичні круги з радн. Дрималиком і дир. Барвінським на чолі. Елеви музичного Товариства і питомці рем.-пром. Бурси явилися в комплеті. Численно зібрані міщани зложили доказ вдячности для Великого Громадянина, який так глибоко відчув потребу віднови українського мистецтва.

— **Торговля трупами.** В Будапешті арештовано 17 осіб з прислуги анатомічного Інституту, які від якогось часу продавали трупи по 2—3 тисячі корон фірмі Рейхерт, а та вивозила їх до заграничних наукових заведень по ціні 70—80 тисяч за один „екземпляр".

— **Примір гідний наслідування.** Робітник бориславського басейну О. Тимчук розуміючи вагу теперішної хвилі, складає тяжко запрацьованих 10.000 мп. на українських інвалідів. Хай буде се приміром для тих всіх, котрі можуть дати, а не дають.

— **Громадський Вістник в Дрогобичі** можна набувати в бюрі денників С. Танне. 1370 1—1

Рух в українських товариствах.

З львівського „Бояна".

Дня 10. ц. м. відбулися Надзвичайні Загальні Збори товар. „Львівський Боян", на яких вибрано новий виділ товариства в такім складі: о. Домет Садовський — голова, радник Й. Дрималик — заст. голови, д-р Мих. Волошин — дірігент, Р. Прокопович-Орленко — заст. дірігента, Г. Попелівна — дірігентка, Зенон Попель — секретар, Ст. Савицька — скарбник, Ю. Давидович — бібліотекар, Осип Кліш і П. Вербицький. До контрольної комісії вибрані: проф. Яр. Витошинський, о. Й. Кишакевич і проф. Ом. Терлецький.

Загальні Збори поручили нововибраному виділови зреорганізувати товариство. Програма праці буде уложена на першім засіданню виділу, яке відбудеться у второк 16. ц. м. Проби хору будуть відбуватися що вівтірка і пятниці о год. 7. вечером в малій салі Муз. тов. ім. М. Лисенка (вул. Шашкевича 5). Перша проба у второк 16. ц. м.

Пожарний курс Сокола Батька.

Сокіл-Батько почав роботу від основ, про що свідчить не лищень почата наука руханки, але і перший повоєнний курс пожарництва, уладжений від 9. до 14. с. м.

А одну тайну вам відкрию. Так провідники (чки) вправ, як і пожарні інструктори працюють даром. Товариство вчить давати працю для народа даром, а не за гроші. Приучує до того горожанського обовязку.

На самім курсі викладали п. І. Ігнат, голова пожарної секції про устрій сокільських товариств, п. д-р Кашубинський про лікарську допомогу в часі пожежі, п. Л. Огоновський крім теорії пожарництва переводив практичні вправи пожарні, а п. Ст Гайдучок позначкомив учасників з основами пожарної руханки.

В присутности Старшини С.-Б. сеї неділі відбувся іспит і роздача свідоцтв. Прелегенти по іспиті були вповні вдоволені з висліду. Кождий з учасників скористав на стільки, що зможе нашого селянина навчити, як підчас пожежі собі помагати. І ту найбільше потрібне почуття злуки, бо один нічо не вдіє.

Коротко промовив на закінчення п. Іван Ігнат, вказуючи на це що задачею інструкторів не лише самому чогось навчитися, але і других, а через працю в пожарно-руханкових товариствах усунути ті скривлення і звихнення в народнім життю і характері народа, які нанесла йому війна.

Дивним дивом лишень пластова молодь вчащала на курс. Тож на неї мож числити в праці над народом. Старша молодь мабуть так дуже занята викладами і наукою, що не знайшла часу, аби скористати з курсу, хоть прелегенти готові були викладати навіть в таких годинах, коли то сидиться в каварни, чи лежиться на печи.

Blue boy.

† Посмертні згадки.

о. Александер Решитилович, гр. кат. парох в Старих Кутах, умер дня 6 мая с. р. на тиф в 59. році життя.

Юлія з Жуковских Абрамовська, вдовиця по гр. кат. пароху в Старім Косові, померла з початком квітня с. р. в Косові.

Юрій Іванчук, довголітний та заслужений член виділу і господар читальні „Просвіти" городецького передм. у Львові, почтовий емерит, помер в 73. році життя у Львові дня 14. мая 1922. На похорони, які відбудуться у второк 16. с. м. о 4. год. по пол. з дому при вул. Травгута ч. 4, всіх членів читальні і громадян запрошує — *Виділ читальні.*

ЖЕРТВИ

На Українську Університетську Молодь.

З призначенням на політичних вязнів зложили: 4.450.000, Земельний Банк Гіпотечний 35.000, Кіндрат Бжугаль 1 копу яєць, Штикова кг. 5 муки і кг. 2 цукру; Ф. Пасічник 1 бабку, 15 яєць, 1 пачку тютюну і мп. 500; Кохан 1 булка і 4 яйці; Секція „Брат Братови" в Перемишли 10.000, В. Ц. 300, пластунки полку ім. Борецької 4.000, М. Максимів — часть доходу з вечерниць 23. IV. в Перемишли 13.000, збірка на вечерницях 7.775, Стефа і Ольга Малиничівна 1.000, збірка в Пчанах 530, збірка на панахиді в Лисятичах 1.300, при розпродажі помяників в Перемишли п. Кучикова 1.000, проф. Несіловський 500, студ. Гера 300, збірка під церквами у Львові дня 9. IV. 81.378.

Всім жертводавцям складає на сім місци подяку — *Центральний Комітет Збірок.*

Памятайте про пресовий фонд „Громадського Вістника"! — Жертви проситься слати до Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Громадського Вістника".

ОПОВІСТКИ.

З приводу 25-літнього священства а 50 л. життя складає о. Григорій Паньчишин Гологори, 1000 мп. на Рідну Школу, 1000 на Українських Інвалідів. 1000 на в'єні сироти, 1000 на академічну молодь, 1000 на політичних вязнів, 1000 для Марійського Т-ва замість китиць цвітів на гроби померших Товариш в о. Луки Захарясевича, о. Вас. Сосновського, о. Ник Іванця, о. Мих. Попеля, о. Ів. Бачинського і Тов. російської не олі о. М. Савицького. 1—1

Вінчання Мелані Агафії Кміцикевич з Іллею С. Гошовським відбулося у Львові в церкві св. Юрія дня 7. ц. м. 1922 р. 1373 1—1

Замість подяки всім тим, що задержали в памяти імя мойого стрия бл. п. Олександра і з приводу його смерти вислів співчуття складаю 200 тисяч мкп. на „Ремісничу Бурсу". — Д-р Лука Мишуга Вашінґтон Д. Ц. 1382 1—1

Союз Українських Інвалідів задумує видати лісту страт Старшин і Стрільців У. Г. А. В цїли зібрання матеріялу проситься всіх Всеч. ОО. бувших Полевих Куратів У. Г. А. прислати по можности точні відписи метрик смерти своїх частин. Рівнож проситься всіх бувших Старшин У. Г. А., котрі мали точні дані в тім напрямі, присилати їх на нашу адресу. — Союз Українських Інвалідів Львів, Руська 3. XXI 1—1

Дирекція прив. дівочої ґімназії з правом приявности У. П. Т. в Станиславові подає до відома, що: 1) Шк. рік 1921/22 кінчиться дня 20. червня с. р. 2) Вступні іспити до I. кл. відбудуться дня 21. червня с. р., до кляс II. III. і IV. в днях 22. і 23. червня с. р. в домівці при вул. Липовій ч. 44. 3) Зголошення до вступних іспитів до кляс II. III. і IV. належить надсилати до Дирекції ґімназії до дня 20. червня 1922 (ул. Казимірська ч. 7/I.); зголошення до вступних іспитів до I. кл. приймається в днях 19. і 20. червня с. р. Кожда учениця, що зголоситься, мусить предложити метрику та евентуальні шкільні свідоцтва. 4) Вписи до всіх кляс будуть відбуватися дня 20. червня с. р. для дотеперішних учениць тут. ґімназії, а 21.—24. червня с. р. для всіх нововступаючих учениць. 1346 2—5

Щорічні Сходини членів Жіночого Клюба У. П. Т. ім. Ганни Барвінок відбудуться в понеділок 15. мая н. р. о годині 6-тій вечером в школі ім. Шевченка при ул. Мохнацького 12. На дневнім порядку дуже важні організаційні справи. Проситься о численну участь. За старшину: *М. Волошинова. К. Малицька.* 1353 3—3

Дрібні оголошення.

МОТОРИ, млинські машини і каміння вальці, трансмісії, вапно, цеглу, дахівку, черепицю, бляху, дошки, дерево, цвяхи, праси до дахівок, форми до бетонів і т. д. висилає „УБУС", Львів, Осолінських 6. XVI 2—5

10 ПНІВ ПАСІКИ з улиями або без продасть Українська Кооператива „Сила" в Краснім, почта і залізниця в місці 1375 1—2

ОЛИНІ механічні будує інжинір-механік ПАВЛО ДУРБАК, Львів, Чарнецького ч. 26. 1197а 2—2

КОНЦЕСІОНОВАНИЙ будівничий Українець виконує всякого рода деревляні й муровані будівлі, плянц й коштосписи, може поняти управу будови або відповідну посаду. Іван Мандзюк, Яворів к. Львова у Саваринів. 1273 3—3

ПОЗІР! Фабрика капелюхів Й. Готтліба Львів, площа Стрілецька 15 приймає жіночі й мужеські капелюхи до перероблювання після найновіших віденських моделів. 1309 3—3

МОТОРИ ропні від 6 до 120 НР. машини, млинське каміння, трансмісії, паси по конкуренційних цінах поручає „ПІЛЬОТ" Львів, Баторого 4 3—30

ТАРТАКИ, механічні столярні будує інжинір-механік ПАВЛО ДУРБАК, Львів, вул. Чарнецького ч. 26. 1196б 2—2

ДО ВИАРЕНДОВАННЯ маєтність Цвітова пов. Бучач обшару около 600 моргів. Оферти вносити до канцелярії адвоката д-ра Евгенія Гвоздецького у Львові, вул. Красіцких ч. 6 до дня 15. червня 1922 р. 1181в 2—5

ПІВ ГОДИНИ потягом із Станиславова 14 моргів, половина орного продає Сидонія Хондринська Станиславів р. restante. 1276 3—3

СУДІЯ непринятий до урядування за теперішної влади пошукує місця у нотара або адвоката. Блищих інформацій уділить з чемности д-р Степан Брикович, адвокат в Тернополі 1351 —6

ПОЧТОВІ МАРКИ ДЛЯ ФІЛЯТЕЛІСТІВ (на провінцію не висилаю) Найдешевше жерело. Каролина Гавранек Склад паперу, Львів, вул. Рутовського ч. 10 1213 7—10

УЧИТЕЛЬ навяже переписку з Українкою приємної вдачі — в цїли матрімоніяльній; для безпосадних товаришок по званню — вигляди на посаду. Ласкаві зголошення з фотографією слати в Адмін. „Гром. Вістн." під „Над Прутом" до 20. мая. 1339 3—3

РУТИНОВАНИЙ концепієнт адвокатський з практикою судовою і адвокатський глядить посади. Ласкаві зголошення враз з поданням услівій слати: д-р Гриць Лучаківський, Львів, Ре 6. 1361 2—2

МАШИНИ до писання ріжних системів мало уживані є на продаж в ціні від мп. 100.000 до мп. 500.000. Інформації у ділає Союз Кредитовий, Львів, Ринок 10 1349 3—3

УДІЛОВА КАВАРНЯ

при вул. ПИНСЬКІЙ ріг Пекарської проти Краківського готелю

1360 1—3 ПОРУЧАЄ

:: найліпшу каву і велику скількість часописів. ::

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від пятниці 12. мая ц. р. велику трагедію коронованих голов в 5-ти діях п. з.

Австрійська цісарева Елисавета

(Трагедія в Женеві.)

1344 На зразок таких закордонних видавництв як 2—3

Rhombus Edition, Nelson Edition, Reclams Universal Bibliothek,

повстало у Львові УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО п. в.

„БІБЛІОТЕКА МЕРІЯМА“

з цією тільки ріжницею, що взяло собі за ціль видавати виключно переклади зі всіх ділянок світової літератури. Переклади робитимуть найкращі сили. Кожний випуск попередить вступ найкращого знавця даної літератури. Артистичний провід у виданню драматичних творів обняв ласкаво Олександер Загаров

ВИЙШЛО З ПЕЧАТИ: „Червона смерть“ новелі Е. А. По. Вступ д-ра Яр Гординського. ДРУКУЄТЬСЯ: „Сон літньої ночі“ романтична драма на 5 дій У Шекспіра. Переклад і пояснення д-ра Я. Гординського. Артистичний вступ Олександра Загарова. В ПРИГОТУВАННЮ: Пісні Оссіяна — Меркферзона, Божественна комедія — Данте, Думки — Паскаля, Втрачений Рай — Мільтона.

Поодинокий випуск 160 мп., з почтою 180 мп. Набувати по всіх книгарнях або в часовому головному складі ЛЬВІВ, вул. СОДОВА 4.

Всюди до набуття!

П. Т. Відпродавцям в цілій - - - - - - Польщі достарчує гиґ. ґум „OLLA“ лише: 1086 6—8

„Le Herax“

Львів, вулиця Гетманська ч. 3.

Присилайте передплату!

Збирайте жертви на Рідну Школу.

МАШИНИ ДО ШИТТЯ, ПАУГИ

1285 3—5 марки „SERVUS“

МОЛОТІЛКИ, КЕРАТИ по приступних цінах до набуття у фірми Наґлер і Вайсман Теребовля Руська 31.

ПОШУКУЮ інструктора з ґімназійних шкіл. Близші інформації уділю — Онуфрій Фарило, Стара Сіль, п. Ст. Самбір. 1372 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

За послідну прислугу при похоронах мого дорогого мужа о. Гавриїла, пароха в Отинії, дня 10. мая 1922 і слова потіхи в моїм великім горю по утраті Його складаю найсердечнійшу подяку Всечеснійшому Духовенству обох обрядів під проводом Високопреподобного Отця Настоятеля Деканату, мужеським і жіночим Братствам, хорови за прегарний спів, Учительському Зборови за участь з дітьми, Репрезентаціям Урядів і Корпорацій міста Отинія і Всім місцевим і замісцевим без ріжниці віроісповідань за участь в похороні.

Павлина з Гаванських Ступницька жена з Ріднею.

1369 1—1

:: :: САЛЬОН МОД :: ::

О. БЕРЕЖНИЦЬКА

ЛЬВІВ, ВУЛ. ПЕКАРСЬКА 47,

поручає готові капелюхи в найновійших фасонах. Приймає всякого рода перерібки. Замовлення з провінції виконує точно і в якнайкоротшім часі. 1182 1—4

„ҐРАФІЮМ“ — ЛЬВІВ, — Колонтая ч. 2

поручає папір для друкарень, артикули ґрафічні: фарби і всі прибори друкарські — також шкільні зошити, початки, купецькі книги власного виробу. 1376 1—2

СПІЛЬНИКА З КАПІТАЛОМ

до 10 міліонів марок, для докінчення будови млина глядає зараз

„Український будівельний Союз“

1377 ЛЬВІВ, вул. Осолінських 5. 1-2

Присилайте передплату!

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Каси позичкової „ПОМІЧ“

в ТЕРЕБОВЛІ

відбудуться дня 23. мая 1922. о год 2. по пол. з слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу.
2) Справоздання Дирекції з рахунків за р. 1921.
3) Вибір 3 членів Надзірної Ради.
4) Затвердження вибору Дирекції.
5) Вибір Ревізійної Комісії.
6) Внесення членів.

1371 1—1 *о. Андрій Тимус.*

Дня 31. мая 1922. відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства

Руский Народний Дім „Воскресение“

господарсько-пром. Тов. з обм. порукою

в Копичинцях

о годині 2., а без огляду на число членів о годині 3 по полудни, зі слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звіт Дирекції з діяльности за р. 1921.
3) Розділ зисків.
4) Затвердження рахунків і уділення Дирекції абсолюторії.
5) Внески членів. 1380 1—1

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

о. Акатоль Малиновський.

Дня 31. мая 1922. відбудуться в салі Народного Дому

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Повітового Товариства Кредитового

„Згода“

стов. зар. з обм. порукою

в КОПИЧИНЦЯХ

о год. 10-ій, а без огляду на число членів о год. 11-ій перед полуднем зі слідуючим порядком нарад:

1) Отворення Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3) Звіт Дирекції з діяльности за р. 1921.
4) Поділ зиску.
5) Затвердження рахунків і уділення Дирекції абсолюторії.
6) Вибір Дирекції.
7) Внески членів. 1381 1—1

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

о. Петро Шанковський.

Конкурс.

Головна управа Українського Педаґоґічного Тов-а оповіщує отсим конкурс для обсадження місць учителів в приватних ґімназіях Українського Педаґоґічного Тов-а (в Яворові, Рогатині, Чорткові, Долині, Дрогобичі і Золочеві) з днем 1. вересня 1922 р.

Платня приблизно така сама як учителів державних ґімназій. Рефлектується виключно на кваліфікованих учителів, се єсть бодай таких, що покінчили фільософічний факультет і одержали абсолюторію. Є до обсадження місця учителів всіх фахових ґруп. Петенти можуть в поданнях означати заведення, в яких бажаєб працювати, однак Головна Управа У. П. Т. буде сі бажання узглядняти тільки в міру можности.

Речинець вношення поден до 15-го червня с. р. до Головної Управи У. П. Т. у Львові, Ринок ч. 10/І. п. до яких належить долучити 1. метрику, 2. свідоцтво іспиту зрілости, 3. свідоцтва кольоквіяльних і инших іспитів, індекс і абсолюторію фільософічного факультету, 4. все найкрасше у леґалізованих відписах, 5. На відповідь долучити почтові марки

Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства.

1363 2—3

Тов. зареєстр. з обм. порукою

„РУСЬКА КАСА“

на ЛИЧАКОВІ

приймає вкладки до обороту на 5 прц. з піврічною капіталізацією. Уділяє дешевого кредиту своїм членам на вексель, а довше термінового на скрипти.

Домівка Товариства при вул. Гавзнера ч. 12, І. пов. — Урядові години від 6—9-ої вечером. 1335 2—3

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновійших системів і їх складові части, прилади до кравеччини і ручних робіт

поручає 980 8—10

АЛЕКСАНДЕР МАЛИМОН

СКЛАД МАШИН ДО ШИТТЯ

ЛЬВІВ, ВУЛ. ВАЛОВА 11 а.

Приймає рівнож машини до направи.

ВОДНІ І МОТОРОВІ МЛИНИ

в ріжних околицях і ріжних цінах, також

маєтки більші і менші

камениці і реальности має на продаж

Аґенція „ФОРТУНА“

1321 ЛЬВІВ, ФРІДРІХІВ 8 3—

Подяка.

Почуваюсь до милого обовязку зложити щиру подяку ВПов. П. Д-ру Н. Мільґромови, міському лікареви в Радехові за совісне вилічення мене з тяжкої недуги дифтерії, а ВП. П. Д-ру Стемеровичеви за ласкаву участь в лікарській конзилії.

Д-р Волод. Пелліх парох Радехова.

1379 1—1

Оголошення.

Посольство Української Соціялістичної Радянської Республіки в Польщі цим оповіщає:

Згідно постанови Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету від 28. березня 1922 року особи нище зазначених категорій, що будуть перебувати за кордоном після видання згаданої постанови ВУЦИК і не одержуть до 1-го січня 1923 р. від Посольства УСРР в Польщі закордонних пашпортів чи відповідник посвідчень, позбавляються права українського громадянства:

а) особи, що пробувають за кордоном без перерви звиш 5 років,

б) особи, що виїхали за кордон з території УСРР без належного дозволу Радянської Влади,

в) особи, що добровільно служили в арміях воюваших проти Радянської Влади, або брали участь в будь-якій формі в організаціях, котрі ставили своєю метою збройну з нею боротьбу,

г) особи, що мали право оптації українського громадянства і не скористувалися цим правом до часу скінчення його терміну.

За розясненням і справками звертатися по адресі: Варшава, Ясна, ч. 26, Українське Посольство, Конзульський Відділ. При листовних запитах треба прикладати марки на відповідь.

1135 3—3 УКРАЇНСЬКЕ РАДЯНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО в ПОЛЬЩІ.

Новоотворений :: МАҐАЗИН :: **А. БРАУНА** вулиця Рутовського 1.

Повідомляє отсим П. Т. відборців, що вже надійшли на теперішний сезон маркізети, воаліни, батисти, зефіри як також анґл. полотна у всіх красках. Поручає також найвибагливійші краєві і заграничні матеріяли на мужеські убрання, костюми і жіночі плащі. 1259 5—5

Добірний вибір! Ціни конкуренційні!

Позір на фірму! А. Браун Львів, вул. Рутовського 1. (камениця Шпрехера.

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL